

15. Severní Evropa (Norsko, Švédsko, Finsko, Dánsko ...)

Z hlediska geologického stáří se jedná o velice staré území, které bylo formováno naposledy kaledonským vrásněním, a tak zde nalezneme nepřítis vysoké hory. Navíc bylo území zbrúšeno pevninským ledovcem. Island je oproti tomu mladý ostrov, kde se ještě projevuje sopečná činnost.

Z povrchového hlediska zde nalezneme nevysoké Skandinávské pohoří, jehož maximální výška se pohybuje kolem 2400m. Je zde mnoho řek, které jsou díky svému spádu hydroenergeticky využívány. Nížiny Finská jezerní plošina. Mnoho jezer, která jsou hlavně ledovcového původu – Vänernské, Vätterské jezero, Inari.

Klima je mírné, na severu subarktické, Grónsko arktické. Z vegetačního hlediska se zde nacházejí pásy jehličnatých lesů – tajgy. Půdy jsou zde neúrodné, jedná se o podzolovité půdy.

Norsko

Rozloha :324 200; 4,3 mil. obyvatel; Oslo

Norsko má velmi členité pobřeží, je tvořeno fjordy, které vnikají často velmi hluboko do pevniny. Jelikož jsou velice hluboké a nezamrzají, najdeme zde řadu dobře vybavených přístavů jako je Oslo, bergen, Trondheim a Narvik (železná ruda ze švédské Kiruny). Jedná se také o velmi hornatou zemi, 2/3 jejího povrchu jsou vyplněny Skandinávským pohořím, leží zde i největší ledovec evropské pevniny – Jostedalbre. Řeky jsou sice krátké, ale mají velký spád, a tak jsou energeticky využitelné.

Obyvatelstvo je z 99% germánské – norské (jsou jazykově příbuzní dánům). Žijí ze 3/4 při pobřeží, vnitrozemí je osídlené jen řídko.

Hospodářství je silně spjato s mořem. Vedle průmyslu se zde významně uplatňuje námořní doprava a rybolov. Tradiční těžební průmysl těží železo (Kirkenes), ale i jiné neželezné kovy jako je měď a zinek. Rozvinutá je těžba ropy a zemního plynu v Severním moři (ložiska Statfjord, Heimdal, Ekofisk, Torfelt). Norsko se také stalo jedním ze specializovaných výrobců plovoucích vrtných souprav a zařízení pro šelfovou těžbu. Přibližně 4/5 ropy se vyváží. Velký hydroenergetický potenciál umožnil rozvoj výroby hliníku (z dováženého bauxitu), ferroslitin a hořčíku.

Zemědělství kvůli klimatu neprosperuje, na celém území jsou obdělávána jen 3% půdy. Významnou roli hraje rybolov.

Švédsko

Rozloha : 450 000; 8,8 mil. obyvatel; Stockholm

Rozlohou i počtem obyvatel to je největší a hospodářsky nejvyspělejší stát severní Evropy. Jeho povrch je hornatý, nížina tvoří jen jižní část. Říční část je hustá a na jihu je i mnoho jezer.

Obyvatelstvo se soustřeďuje na jihu země, kde jsou příznivější přírodní podmínky. Národnostně je země téměř jednotná. Z menšin jsou nejpočetnější Laponci, žijící na severu a Finové.

Rozvoj vyspělé ekonomiky se opírá o bohaté přírodní zdroje. Navíc je zde možnost využití vodní energie a lesních zdrojů. Nachází se zde dostatek kvalifikovaných sil a země prosperuje také díky dobrému napojení na světové trhy. Nejvíce je rozvinut těžební průmysl, strojírenský a dřevozpracující s papírenským.

Ložiska kvalitních rud se nacházejí hlavně na severu – v Laponsku u Kiruny a Gällivare. Tato ruda se převážně vyváží přes norský Narvik. Levná energie kompenzuje nedostatek uhlí. Hutnictví je orientováno hlavně na výrobu ušlechtilých a speciálních ocelí v elektrických pecích. Vyrábějí se zde kuličková ložiska, osobní a nákladní automobily (Volvo, Saab), stroje pro dřevozpracující průmysl a zbraně. K významným strojírenským centrům patří Göteborg, Malmö, Stockholm a Linköping. Země je druhým největším odvětvím průmyslu a závody jsou roztroušeny kolem Botnického zálivu a jezer. Švédsko společně s Finskem a Dánskem patří k výrobcům kvalitního nábytku.

Zemědělství se využívá především na jihu a kryje skoro celou spotřebu. Převažuje živočišná výroba, hlavně chov mléčného skotu. Velmi významné je lesnictví.

V dopravě se uplatňuje hlavně železnice. Přes 90% vývozu se uskutečňuje po moři.

Finsko

Rozloha:337 000; 5,1 mil obyvatel; Helsinky

Po Švédsku nejrozlehlejší země severní Evropy. Povrch tvoří nížiny a pahorkatiny, anchází se zde více než 35 000 jezer, která jsou většinou propojen, což zvyšuje jejich dopravní význam. Z národnostního hlediska převažují Finové, nejpočetnější menšinou jsou Švédové, na severu žijí Laponci.

Hospodářství se opírá hlavně o těžbu dřeva a jeho zpracování. Značná část výroby jde na vývoz. Rozvinuto je i strojírenství a to na stavbu lodí a výrobu strojů pro nábytkářství a papírenský průmysl. Zemědělství je orientované na živočišnou výrobu, opět se koncentruje na jihu. Vyvázejí se sýry, máslo, maso, mléko.

Těží se zde železná ruda a měď. Významné obchodní spojení s Ruskem.

Hospodářsky nejrozvinutější je jihozápad, Turku, Tampere.

Dánsko

Rozloha :43 100; 5,3 mil. obyvatel; Kodaň

Jedná se o nejmenší, ale nejvíce zalidněný stát severní Evropy. Dánsko má výhodnou dopravní polohu mezi Severním a Baltským mořem. Nížinný povrch a mírné podnebí umožňují zemědělské využití země. Zemědělství patří také k nejintenzivnějším na světě. Obdělává se zde 2/3 státu. Ze 3/4 převažuje zemědělská výroba, hlavně chov skotu, prasat a drůbeže. Navazuje na ni tradiční potravinářský průmysl, pracující hlavně pro vývoz (maso, slanina, mléko, sýry, vejce, pivo). Do EU. Průmysl nemá k dispozici surovinovou ani energetickou základnu, a proto převažují obory s menší spotřebou surovin, zato náročné na kvalifikovanou pracovní sílu. Vyniká strojírenství (výroba lodních motorů, potravinářského zařízení, elektrotechnika), textilní a chemický průmysl (výroba hnojiv).

Kromě železniční a automobilové dopravy se významně uplatňuje i pobřežní plavba, letecká doprava.

Největší města jsou Kodaň, Arhus a Odense.

Island

Rozloha :103 000; 300 tis. obyvatel; Reykjavik

Islandská republika zabírá stejnojmenný ostrov v atlantském oceáně. Povrch tvoří náhorní plošina s četnými sopkami a ledovci.

Islandané jsou norského původu a soustředí se ve městech na jižním pobřeží. Základem hospodářství je rybolov, ve vnitrozemí chov ovcí.

Pobaltské státy

Litva

Středně rozvinutý průmyslově zemědělský stát v procesu transformace na tržní ekonomiku. V zemědělství dominuje živočišná výroba – chov skotu a prasat. Průmysl strojírenský, chemický a potravinářský. Průmysl strojírenský – výroba lodí, elektrotechnický a potravinářský. U Ignaly jaderná centrála. Centry jsou Vilnius a Kaunas.

Lotyšsko

Středně rozvinutý průmyslově zemědělský stát v procesu transformace na tržní ekonomiku.

V zemědělství převládá živočišná produkce – chov skotu a prasat. V aglomeraci hlavního města se koncentruje 66% státní hospodářské produkce.

Estonsko

Středně rozvinutý průmyslově zemědělský stát v procesu transformace na tržní ekonomiku.

V zemědělství převládá živočišná produkce – chov skotu a prasat. Průmysl těžební – hořlavé břidlice, strojírenský – elektrotechnický, radiotechnický, elektronický. Chemický – hnojiva. Potravinářský průmysl. Významné je elektrárny. Vývoz výrobků potravinářských, strojírenských a chemických a elektřiny. Důvoz surovin, ropy a plynu.